

Sygn. akt III AUa 337/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.) SSA Barbara Mazur
Protokolant:	stażysta Damian Wawrzyniak

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2015 r. w Gdańsku

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji J. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 grudnia 2014 r.,
sygn. akt VIII U 1002/14

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że przelicza ubezpieczonemu J. B. od dnia 1 marca 2013 roku wysokość emerytury uwzględniając w podstawie wymiaru zarobki z 20 najkorzystniejszych lat:

1971-1976; 1978-1981; 1983; 1985-1987; 1990-1995, przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 103,75 %;

II. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

III. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz J. B. kwotę 150 złotych (sto pięćdziesiąt 00,100) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 337/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 maja 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu J. B. ponownego przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego, z uwagi na brak nowych dowodów mających wpływ na wysokość świadczenia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony J. B., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji i przeliczenie emerytury zgodnie z art.114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyjęcie jako podstawy wymiaru składek w latach 1971-1974 wynagrodzenia zawartego w dokumencie Rp-7 wystawionym przez pracodawcę w dniu 6 grudnia 1999 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, a w uzasadnieniu powołał się na argumentację zawartą w treści zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 18 grudnia 2014 r. oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne. Ubezpieczony B. B., ur. (...), od dnia 14 listopada 2008 r. ma ustalone prawo do emerytury. Podstawa wymiaru emerytury wnioskodawcy została obliczona z 20 lat kalendarzowych z całego okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym, tj.: z lat 1972, 1975-1976, 1978-1987, 1989-1995. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 100,97%, a wysokość świadczenia 1649,32 zł brutto. Powyższe świadczenie było kilkukrotnie przeliczane przez organ rentowy. Ostatecznie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 101,80%, a wysokość świadczenia 1804,04 zł. W dniu 19 maja 2010 r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o przeliczenie wysokości jego emerytury z uwzględnieniem wysokości premii regulaminowej wynikającej z kart osobistego zaszerogowania otrzymywanej w latach 1971-1974 w Stoczni (...). Decyzją z dnia 03 grudnia 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu ponownego przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego z uwagi na brak odpowiedniej dokumentacji potwierdzającej wysokość premii regulaminowej wynikającej za lata 1971-1974. Wyrokiem z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt VIII U 594/11 Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił odwołanie wnioskodawcy. Powyższy wyrok uprawomocnił się z uwagi na oddalenie apelacji wnioskodawcy przez Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. W dniu 28 marca 2013 r., ubezpieczony ponownie zwrócił się do pozwanego o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem w podstawie wymiaru wynagrodzenia z lat kalendarzowych 1971-1974 z tytułu zatrudnienia w Stoczni (...). Ubezpieczony nie dołączył do wniosku nowych dowodów. Z uwagi na powyższe zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu ponownego przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego.

Sąd odwołując się do brzmienia w art. 114 ust. 1 i art. 116 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną oraz § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. nr 10 poz. 49) stwierdził, że wnioskodawca nie przedłożył organowi rentowemu takich dowodów, które nie były już przedmiotem postępowania przed organem rentowym i postępowaniem sądowym do wniosku nie dołączył. Przedłożone przez ubezpieczonego zaświadczenie o zatrudnieniu i zarobkach z zakładu pracy z dnia 6 grudnia 1999 r., w którym to zaświadczeniu zakład wskazał wynagrodzenie ubezpieczonego za lata 1971-1975 na podstawie legitymacji związkowej było już przedmiotem postępowania przed organem rentowym, jak również postępowania odwoławczego i apelacyjnego, w którym to Sąd Apelacyjny wskazał, że brak jest podstaw do przyjęcia, że wszystkie składniki wynagrodzenia za prace, stanowiące podstawę obliczenia składki członkowskiej stanowiły równocześnie podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. W swoich rozważaniach wskazał on, że wyliczenie emerytury na podstawie wpisów w legitymacji związkowej prowadziłoby jedynie do ustalenia wynagrodzenia, będącego bazą do wyliczenia podstawy wymiaru w sposób przybliżony lub prawdopodobny, co jest niedopuszczalne w sprawach o wysokość świadczeń emerytalnych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił naruszenie przepisów postępowania oraz naruszenie prawa materialnego - art. 114 ust.1 ustawy emerytalnej. Skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z pisma pracodawcy z dnia 30 stycznia 2015 r. W apelacji wnioskodawca domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie uchYLENIA zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz zasądzenia zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Już na wstępie należy uwzględnić, że obecnie rozpoznawana sprawa dotyczy odmowy ponownego ustalenia wysokości emerytury.

Sąd Okręgowy poczynił niewadliwe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjął za własne bez potrzeby ich ponownego powtarzania, jednakże były one nie pełne i wymagały uzupełnienia. Nadto Sąd drugiej instancji uzupełnił podstępowanie dopuszczając dowód z pism Stoczni (...) S.A. z dnia 24 lipca 2014 r. i 30 stycznia 2015 r.

Wnioskodawca w roku 2010 domagał się ponownego ustalenia wysokości emerytury (podstawy wymiaru) i wówczas zgłoszony wniosek stanowił przedmiot postępowania sądowego, które zakończyło się wydaniem negatywnego orzeczenia. W sprawie chodziło o decyzję pozwanego z dnia 3 grudnia 2010 r., która została poddana kontroli sądowej. W rezultacie tego procesu Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie za sygn. VIII U 594/11 odwołanie oddalił. Także Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. sygn. (III AUa 1322/12) oddalił apelację ubezpieczonego.

W przywołanej sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. spór koncentrował się na kwestii, czy zostały łącznie spełnione wszystkie, wynikające z treści art. 111 ust 1 w związku z art. 15 ustawy emerytalnej, przesłanki ponownego ustalenia wysokości emerytury przez przeliczenie jej podstawy, a w szczególności czy ubezpieczony wykazał podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w latach 1971-1974 tj. w okresie zatrudnienia w Stoczni (...) S.A. Podstawa wymiaru emerytury wypłacanej ubezpieczonemu została obliczona z zarobków z 20 lat tj.: 1972, 1975-1976, 1978-1995, a zatem z pominięciem zarobków z okresu objętego sporem, z wyjątkiem wynagrodzeń za 1972 r. Niesporne było, że zarobki za lat 1971, 1973 i 1974 udokumentowane przez skarżącego zaświadczeniami o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 26 marca 2008 r. i z dnia 11 stycznia 2010r., a wyliczone na podstawie angaży, były mniej korzystne od przyjętych do ustalenia podstawy. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu rozstrzygnięcia odniósł do dowodu znajdującego się w aktach rentowych w postaci legitymacji związkowej, wskazując, że "legitymacja członka związku zawodowego (k. 132 plik I akt ZUS) w okolicznościach konkretnej sprawy może stanowić podstawę do ustalenia wysokości rzeczywistych zarobków skarżącego w spornym okresie, ale nie jest miarodajnym dowodem dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne skarżącego w latach 1971-1974r. Z wyciągu z regulaminu wypłat zasiłków pieniężnych dla członków związków zawodowych z dnia 30.06.1958 r., znajdującego się w legitymacji, wynika bowiem, iż składka członkowska obliczana była w wysokości 1% zarobków (w tym: dodatków funkcyjnych, specjalnych, służbowych, wyrównawczych, premii produkcyjnych, wynagrodzeń akordowych, wynagrodzeń za prace w godzinach nadliczbowych itp.), pomniejszonych o podatek od wynagrodzeń (pkt 13 regulaminu). Do zarobku uwzględnianego przy obliczaniu składki członkowskiej przyjmowane były zatem wszelkie składniki wynagrodzenia, w tym również takie, od których nie istniał obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne. Przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego uwzględnia się natomiast wyłącznie przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenia społeczne (por. art. 15 ustawy emerytalnej), czyli zarobki od których był obowiązek odprowadzenia składki na ubezpieczenie społeczne."

Dalej Sąd Apelacyjny w powyższej sprawie wskazał, że okolicznością przyznaną przez ubezpieczonego w tym postępowaniu było to, że w spornym okresie otrzymywał m.in. tzw. „trzynastkę” czyli nagrodę z zysku (vide protokół rozprawy apelacyjnej). Ten składnik wynagrodzenia w spornym okresie nie stanowił podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. Z treści pkt 13 powołanego regulaminu (załącznika do legitymacji związkowej) wynika, że składka członkowska musiała być obliczona także z uwzględnieniem tego składnika. Skoro tak, to brak jest podstaw do stwierdzenia, że od pełnej kwoty wynagrodzeń za lata 1971-1974, od której odprowadzono składkę członkowską na związek zawodowy, odprowadzona została składka na ubezpieczenie społeczne. Tym samym nie można było ustalić, że kwota będąca podstawą ustalenia składki członkowskiej, stanowiła również podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. Z tego też względu nie mogła stanowić miarodajnego dowodu w sprawie, w zakresie istotnym

dla rozstrzygnięcia, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 6 lutego 1999r., bowiem niesporne jest, że wykazane w nim zarobki zostały ustalone na podstawie wpisów w legitymacji związkowej skarżącego.

Jak wynika z akt rentowych ubezpieczony dnia 28 marca 2013 r. ponownie zwrócił się z wnioskiem o przeliczenie wysokości emerytury na podstawie zapisów w dokumentacji związkowej kopii kart potrąceń składek związkowych oraz kart wynagrodzenia i zaświadczenia RP7 z dnia 6 grudnia 1999 r. i zawnioskował o przesłuchanie wskazanych świadków. W postępowaniu zakończonym prawomocną decyzją z dnia 3 grudnia 2010 r. dokonywano oceny przedłożonych przez ubezpieczonego dowodów w postaci kat osobistego zaszeregowania za lata 1971-1974, informacji Stoczni (...) z dnia 27 października 2011 r. o wysokości zarobków wnioskodawcy w spornym okresie i stawce osobistego zaszeregowania, angaży z roku 1970 i z okresu późniejszego niż okres sporny, zaświadczenia Rp 7 z dnia 6 grudnia 1999 r.

Zatem podstawa wszczęcia postępowania w rozpoznawanej sprawie powinna być oceniana przez pryzmat art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym prawo do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Dokonując pewnych uogólnień, przyjmuje się, że zwrot "przedłożenie nowych dowodów" użyty w treści art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, oznacza zgłoszenie każdego prawnie dopuszczalnego środka dowodowego stanowiącego potwierdzenie okoliczności faktycznych istniejących przed wydaniem decyzji, a mających wpływ na powstanie prawa do świadczenia (jego wysokości). Natomiast użyty w tym przepisie termin "ujawnienie okoliczności" generalnie oznacza powołanie się na fakty dotyczące ogółu wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustaleniem przez organ rentowy prawa do emerytur (rent) lub wysokości tych świadczeń. Są to więc określone w przepisach prawa materialnego fakty warunkujące powstanie prawa do świadczenia i/lub jego wysokości (np. staż pracy, wiek, niezdolność do pracy), a także uchybienia normom prawa procesowego lub materialnego przez organ rentowy, wpływające potencjalnie na dokonanie ustaleń w sposób niezgodny z ukształtowaną z mocy prawa sytuacją prawną zainteresowanych.

Mając to na uwadze trzeba podkreślić, że skoro postępowanie zostało wszczęte w oparciu o wniosek z art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, to obowiązkiem organu rentowego a następnie Sądów orzekających, była w pierwszej kolejności ocena, czy wystąpiły określone w tym przepisie przesłanki umożliwiające merytoryczne rozpoznanie wniosku. Należało zatem ustalić i ocenić, czy wnioskodawca przedłożył nowe dowody mogące mieć wpływ na zmianę poprzedniej decyzji (z dnia 3 grudnia 2010 r.) odmawiającej ponownego obliczenia podstawy wymiaru emerytury, ewentualnie, czy ujawniły się takie okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mogły rzutować na zmianę (podwyższenie) wysokości emerytury ubezpieczonego

	Jedną z przesłanek ponownego ustalenia prawa do świadczenia jest uprawomocnienie się decyzji rentowej, albowiem dopiero po tym zdarzeniu ustawodawca wskazuje, że muszą zostać przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności, mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.
	O uprawomocnieniu się decyzji w kontekście art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej może być mowa w dwóch przypadkach:

	1) upływu czasu, w którym nie zostało złożone odwołanie do właściwego organu odwoławczego;
	<p>2) oddalenia odwołania od decyzji odmawiającej ustalenie prawa do świadczenia (bądź podwyższenia jego wysokości) w przypadku złożenia przez zainteresowanego wniosku o ponowne ustalenie prawa.</p> <p>W rozpoznawanej sprawie ziściły się przesłanki do ponownego ustalenia wysokości świadczenia, bowiem w związku z oddaleniem odwołania uprawomocniła się decyzja z dnia 3 grudnia 2010r. odmawiająca przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia, a w nowym wniosku ubezpieczony powołał się na późniejsze zdarzenia, które miały miejsce po zamknięciu rozprawy w sprawie poprzedniej prawomocnie zakończonej. Ponownemu rozpoznaniu sprawy przez sąd nie stoi na przeszkodzie powaga rzeczy osądzonej.</p>

Nadto została spełniona przesłanka polegająca na "ujawnieniu okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na wysokość świadczenia".

Rację trzeba przyznać ubezpieczonemu, że ani przed organem rentowym, ani w postępowaniu sądowym zakończonym prawomocnym wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. przedmiotem ustaleń faktycznych i rozważań nie były dowody w postaci kopii kart potrąceń składek związkowych i kart wynagrodzenia.

Sądy orzekające w sprawie prawomocnie zakończonej dokonywały oceny innych dowodów złożonych do wniosku o przeliczenie wysokości świadczenia. Sąd Apelacyjny wyrokując w sprawie III AUa 1322/12 odniósł się co prawda do zapisów w legitymacji związkowej o wysokości potrąceń wynagrodzeń ubezpieczonemu, stwierdzając, że mogą one stanowić podstawę do ustalenia wysokości rzeczywistych zarobków skarżącego w spornym okresie, ale legitymacja związkowa i w konsekwencji zaświadczenie z dnia 6 grudnia 1999 r. nie jest miarodajnym dowodem dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne skarżącego w latach 1971-1974r, z uwagi na brak dowodu, czy od wypłaconej ubezpieczonemu w latach 1971-1974 tzw. 13 -stki, czyli nagrody z zysku odprowadzono składkę członkowską.

Nadto w toku niniejszego postępowania przez Sądem Okręgowym Stocznia (...) S.A. pismem z dnia 24 lipca 2014 r. poinformowała Sąd, że z wynagrodzenia tzw. trzynastej pensji nie były potrącane składki na związek zawodowy, zaś pismem z dnia 30 stycznia 2015 r. złożonym w postępowaniu apelacyjnym Stocznia (...) potwierdziła, że w latach 1971-1974 składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na rzecz ZUS były obliczone od łącznej kwoty składników brutto wypłaconych pracownikom Stoczni za dany miesiąc stanowiących postawę wymiaru wyżej wymienionych składek, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami w tym zakresie. Od tzw. 13 pensji nie były odprowadzane składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe na rzecz ZUS, ani nie były potrącane składki na związek zawodowy.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał, że dowodem uzasadniającym wszczęcie postępowania o ponowne ustalenie wysokości świadczenia wnioskodawcy były kopie kart potrąceń składek związkowych i kart wynagrodzeń, jako mogące mieć wpływ na wysokość świadczenia. Zgodnie bowiem z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, Dz.U. Nr 237, poz. 1412, środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego

płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Nowe dowody złożone do wniosku o ponowne ustalenie prawa do przeliczenia świadczenia, bez wyjaśnienia zasad naliczania obliczania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz potrąceń składek na związek zawodowy, które przedstawił pracodawca - płatnik składek w pismach z dnia 24 lipca 2014 r. i 30 stycznia 2015 r. nie mogły mieć znaczenia dla ponownego przeliczenia podstawy wysokości emerytury ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny w oparciu wiarygodne dowody z kart potrąceń składek członkowskich, legitymacji związkowej, informacji pracodawcy zawartych w pismach z dnia 24 lipca 2014 r. i 30 stycznia 2015 r., na podstawie art.111 ust. 5 w związku z art. 15 ustawy emerytalnej przeliczył ubezpieczonemu wysokość emerytury, mając na uwadze wyliczenie hipotetyczne dokonane przez organ rentowy, uwzględniając w podstawie wymiaru zarobki z 20 najkorzystniejszych lat w tym za lata 1971- 1974 i wwpw w wysokości 101,80% (tak pismo organu k- 34 a.s.), a na podstawie art. 133. ust 1 pkt 1 ustawy emerytalnej wskazał, że wypłata podwyższonego świadczenia winna nastąpić poczynając od 1 marca 2013 r. tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W związku z powyższym Sąd odwoławczy, na podstawie art. 368 § 1 k.p.c. orzekł reformatoryjnie jak w pkt 1 sentencji.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Przedstawione przez ubezpieczonego nowe dowody w sprawie (wyżej omówione), bez informacji płatnika o których mowa w powołanych pismach, uzasadniały uznanie przez organ rentowy, że dotychczasowe dowody przedłożone w postępowaniu zakończonym prawomocną decyzją odmawiającą ponownego przeliczenia świadczenia (podstawy wymiaru emerytury) okazały się niewiarygodne i nie mogą stanowić podstawy do ponownego przeliczenia wysokości świadczenia.

O kosztach procesu za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 i 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

SSA Iwona Krzeczowska - Lason SSA Michał Bober SSA Barbara Mazur